

NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Na svetlobo dane od krajske kmetijske družbe.

V red devane od *Dr. Janeza Bleiweisa.*

Tečaj VII.

V sredo 24. prosenca (januarija) 1849.

List 4.

Oznanilo

kmetijske šole v Ljubljani.

v slovenskim, vsakterimu tudi neučenimu Slovencu razumljivim jeziku.

Prečastito c. k. državno ministerstvo podúka je dovolilo osnovati v Ljubljanskim učilišu občni uk kmetijstva v slovenskim jeziku, spoznavši, de razjasnjenje vednosti v kmetijskih opravilih zamore donesti veliko veliko koristi posamesnim, in nar več pa še občinstvu naše mile domovine.

Vsak človek vé nekoliko, vsi pa dosti, in nihče ni tolikanj učen, de bi se ne mogel od drugih še kaj naučiti. Eden razume dobro drevje iz pešká zravhati in saditi; drugi ga dobro cepiti, tretji obrezovati, četerti ga k močni rasti, k obilni rodovitnosti morati. Malokdo pa vé vse to popolnoma. Kakor je pri tem opravilu, tako je pri vsih družih; povsod je vsakterimu še veliko razjasnjenja potreba za polajšanje svojiga stanú, z manjši prizadevo več ko sicer opraviti, sebi in svojimu bližnjimu življenje posladiti.

S tem namenam sva se dva *) lotila, kolikor naji vednost in naji skušnje v kmetovanji dosežejo, občni uk kmetijstva za svoje ljube deželane po Slovenskim v slovenskim jeziku práv po domače začeti, brez de bi zató kej plačila od njih terjala.

Kdor koli se zamore 10 mescov od doma odtegniti, naj pride, — gotovo se ne bode kesal. Razširjenje vednosti v kmetijskih opravilih in v obnašanji med ptujimi ljudmi mu bode celo življenje oslajšalo.

Kdor si ne upa ob svojim preživiti se, naj si v Ljubljani ali blizo Ljubljane službo s pogodam poiše, de bo štirikrat v tednu popoldne smel v kmetijsko šolo iti. Jez sam vzamem dva pridna fanta koj sedaj s takim pristavkam v službo.

V kmetijstvu dobro podučeni bodo za naprej več kot dosedaj iskani, kér tudi grajšinam za naprej ne bo več potreba oskerbnikov in enakih pisarjev, ampak le dobro prebrisanih kmetovavcov.

Slovinci! stopimo vsi skup, in skusimo dogotoviti, kar je naš slavni pevic Vodnik od nas rekel:

Brat! tvoja zemlja je zdrava,
Za pridne nje lega naj prava,
Polje, vinograd, gora, morje,
Ruda, kupčija tebe redé.

Za uk si prebrisane glave,
Pa terdne in čedne postave,
Sreča te iše, um ti je dan,
Našel jo boš, ak nisi zaspan.

*) Gosp. Dr. Orel in gosp. K. Dežman sta po minister-skim dovoljenji 6. grudna p. l. in po naznanilu krajskiga deželnega poglavarstva 20. tega mesca poterjena učenika kmetijstva v slovenskim jeziku v Ljubljani.

Vredništvo.

Glej stvarnica vse ti ponudi,
Le jemat od nje ne zamudi,
Leniga čaka stergan rokál,
Palca beraška, prazen bokál!

Uk kmetijstva se bo začel pondeljik po svečnici, to je, 5. dan svečana o peti uri popoldne v Ljubljanskim učilišu, in bo slédil ob enaki uri vsak pondeljik, vsako sredo, vsak petek in vsako saboto noter do konca maliga serpana. Drugo léto pa se bo začela ta šola kakor druge šole. Kdor hoče v to šolo hoditi, naj prinese list sabo v šolo, na katerim zapisano stoji njegovo imé in perimek, rojstni kraj, starost, stan in stanovanje. Šola je v Ljubljanskim učilišu, kjer so latinske šole.

Dr. Jožef Orel.

Kmetijska šola za mlade in stare.

(Dalje.)

Še nekaj od žitnih lastnost sploh.

Žita so v svoji domovini v divjim stanú, kakor mnoge druge trave, enoletne rastljine, ktere čez spomlad in poletje iz semena zrastejo, zrelo zernje doneso in potem s korenino vred vsahnejo in konec vzamejo.

Že po vunanji podobi se loči eno žitno pléme od družiga, velik razloček je pa tudi ta, de trava in korenina nekterih žit nar hujši mraz in zmerzljino več mescov prenesti zamorete, nekterim le srednji mraz ne škodje, nektere pa že nar manjši slana posmodí.

Od tod pride, de kmetovavci žita delé v jarine (Sommergetreide) in ozimne (Wintergetreide). Ozimne ali zimne žita imenujejo tiste, ktere sejejo v jeseni, in jih žanjejo poléti ali v jeseni družiga léta; jare pa tiste, ktere spomladi sejejo in jih poléti ali v jeseni ravno tistiga léta žanjejo.

Ta lastnost nekterih žit, de zamorejo velik mraz prenesti, jih stori pripravne, de jih kmetovavci sejejo tudi v merzlih in goratih krajih; sicer pa je ta lastnost tudi zató kmetovavcam koristna, kér ga (pri ozimnih) v stan pripravi, de zamore poljsko delo — setev in žetev — v dveh razločnih časih opraviti in po tem takim mnoge druge opravke poredama dokončati.

Če tedej take žitne pleména, ktere imajo to lastnost, de prenesó velik mraz v naših krajih, akoravno v svoji domovini niso nič zime poznale, — če, pravim, take žita pri nas v jeseni sejemo, prestanejo lahko našo zimo in drugo léto toliko prej dozoriyo, kolikor bolj so se že v jeseni zarasle, in pridelk zernja in slame je veliko obilniši, kakor če bi bili ravno tisto žito spomlad (kot jarino) vsejali. Kaj pa je vzrok obilnišiga pridelka? Nič družiga, kakor ta: de se žito po vlažnim jesenskim in spomladanskim vremenu krepkejši ukoreníni in tudi obilniši postranske bilčice nastavi. Jare žita, brez de bi bile močne korenine dobile, sili poletinska vrocina, de naglo bilke ženó, ki nimajo toliko obilniga zernja nastaviti.